

всіх, хто йому зустрінеться. Так М. Гоголь описав модель народження жорстокості: образений стає кривдником. Щоправда, помста відбувається лише після смерті героя.

Якими б добрими ми не були, життя дуже часто посилає нам суворі випробування, і вистояти їх вистачає сил не в кожного. Мало хто зберігає такі якості, як сердечність та добро, на все життя. Люди стають жорстокими, щоб захистити себе від болю, помститися, дати відсіч тим, хто їх образив. Розмокнути це коло може лише кохання. Саме вона дарує сили жити далі.

Красиков М. М.,

Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут»,
м. Харків, Україна

ДЕІСТОРИЗАЦІЯ ЯК СУЧАСНА ПРОБЛЕМА УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

DEHISTORIZATION AS A MODERN PROBLEM OF UKRAINIAN SOCIETY

Будь-яка війна завжди загострює відчуття історії. Люди шукають історичні причини подій, які переживають, бачать у минулому свого соціуму прецеденти того, що відбувається на їхніх очах, намагаються не повторити помилки предків... А ще – глорифікують діячів минулих століть, які здаються найактуальнішими для перемоги над ворогом, а також «скидають з пароплаву сучасності» тих історичних персон, які з якихось причин оголошуються «non grata». Говорити про об'єктивність, зваженість у підході до спадщини того чи іншого історичного діяча в екстремальних соціальних умовах «зсувів» епох, жахливих катаклізмів і панування емоцій – річ зайва. Звідси – парадокс: суспільство, яке пильно вдивляється в історію, насправді її не бачить, точніше – бачить те, що хоче бачити. Те, що не вкладається в «концепцію», не цікавить не

тільки пересічних громадян, а й тих, хто презентує себе «експертами громадської думки», зокрема й науковців, які знають і «принцип методологічного сумніву» Р. Декарта, і що таке «критичне мислення», і те, на чому має право базуватися будь-яке наукове твердження, наприклад, розгляд будь-якого явища в цілісності, з урахуванням усіх фактів, а не на добірці «вихваток», якими б «красномовними» не здавалися б ці цитати.

З початку російсько-української війни 2022 року уся російська культура була проголошена «імперською», а усі російські класики стали несподівано «імперцями». Навіть ті, яких ця імперія ненавиділа, і було за що. Потрапив до «імперців» і Лев Толстой, який начебто в «Войне и мире», «Севастопольских рассказах», «Казаках» та інших творах уславив російську армію. Для сучасних українських «експертів» писав про російську армію – значить уславив. Але ніхто більше за Толстого не дав нищівних характеристик російським військовим, а в «Хаджи Мурате», описуючи наслідки бомбардування і штурму чеченського аула, письменник солідаризується з почуттям презирства й огиди до «русских собак», яке відчуває старий, у якого вбили онука, знищили сад, розорили пасіку, загадили джерело. Ніхто сильніше за Толстого не виступав проти імперської завойовницької політики під час російсько-японської війни, ніхто влучніше не сказав про «патріотизм» шовіністів як про зручний засіб маніпулювання масами, експлуатуючи високі почуття та благородні мотиви наївних людей. Але в Україні тепер нема місця Толстому ані в топонімах, ані в назвах бібліотек, ані в шкільній програмі зі світової літератури. Світова література без Толстого, звісно, не обійдеться, а от майбутні покоління українців – обійдуться. Але чи зробить це їх мудрішими і гуманнішими? Зайве питання: чи можна вважати освіченою (хоча б у галузі літератури) людину, яка проігнорувала ВСЮ літературну спадщину певного народу? А кому цікавий історичний факт, що Лев Толстой був у 1884 р. обраний почесним членом Харківського університету, кому тепер важливо знати, що у Харкові жили люди, з якими він листувався, з ким зустрічався і співробітничав (та ж Х.Д. Алчевська), що харківські професори ретельно вивчали його творчість (ті ж

М.Ф. Сумцов та Д.М. Овсяннико-Куликівський), що у Харкові йшли вистави за п'єсами класика? Деякі аспекти теми «Л.Толстой і Харків» висвітлені у монографії М.Л. Гомона «Лев Толстой и харьковчане» (2008). Та хіба зважають на ретельні історико-літературні дослідження популісти від політики?

Голослівні твердження зараз настільки увійшли в моду, що не тільки блогери не утруднюють себе хоч ськими-такими доказами, але й докторий докторки філологічних наук, які прекрасно знають, що відрізняє наукове твердження від ненаукового, не вдаються до справжнього аналізу, а підмінюють його заздалегідь придуманими інвективами. Загальним місцем у ЗМІ, в петиціях до влади і навіть висловлюваннях професорів стала теза про те, що «росія пушкіним мітила територію» і що встановлення пам'ятників поету на території України, найменування вулиць ім'ям «Солнца русской поэзии» було ініційоване владою, більше того – нав'язане нею. Виходячи з концепції російської окупації, все логічно і правильно. Однак факти – вперта річ – корегують це твердження. У газеті «Южный край» від 3 червня 1899 р. було опубліковано замітку «К постановке бюста А.С. Пушкина в Харькове», де наводився лист до редактора газети з пропозицією увічнити пам'ять Пушкіна спорудженням пам'ятника поетові. Автором листа був П.А. Нехлюдов, колишній харківець, а на той момент петербуржець. Звертався він до звичайних мешканців міста і до листа додав 85 рублів, зібраних у Петербурзі від колишніх харківців. Імена жертводавців наводилися наприкінці листа. А вже 5 червня та ж газета сповістила, що відбулося засідання міської думи, де було вирішено встановити бюст Пушкіна на Театральному майдані. Отже, ініціатива встановлення пам'ятника письменникові належала пересічним громадянам, її миттєво підтримав орган місцевого самоврядування, ніяких вказівок згори за 1 день просто не могло прийти, і напис «Александрю Сергеевичу Пушкину – город Харьков» на постаменті цілком відповідав дійсності, бо встановлений він був виключно за бажанням місцевих мешканців (у тому числі – етнічних українців) і за міські кошти та пожертви шанувальників творчості поета.

Історична вибіркова амнезія – явище давнє і знайоме багатьом народам і державам. Часто це примусова соціальна амнезія, коли влада змушує народ забути про якісь минулі події, про якихось діячів, які впали в немилість тощо. Радянська влада це широко практикувала, викреслюючи у 30-ті роки з підручників імена репресованих (урок у школі починався іноді з того, що діти замальовували портрет і прізвище Блюхера, Косіора, Постишева...), замовчуючи творчу спадщину письменників, художників та науковців, які емігрували або долучилися до дисидентського руху. Однак буває добровільна історична амнезія, свідомо чи підсвідомо, коли, не вдаючись до постійної актуалізації давньої травми, до безкінечного роз'ятрювання ран, до підтримання виснажливого вогню ненависті, суспільства чи суспільні групи спочатку роблять вигляд, що вони «забули» колишній антагонізм, а потім вчаться жити з нащадками ворогів так, начебто історія нових поколінь пишеться з чистого аркуша. І вона справді є відмінною від тієї, яку довелося пережити предкам. Якщо згадати скільки української крові пролили поляки, скільки кривд завдали українцям протягом існування Речі Посполитої, та й в пізніші часи, і скільки українці вирізали поляків, стає незрозумілим, як може сьогодні Польща допомагати Україні. Соціальне забуття не означає, що науковці не вивчають всі обставини кривавих подій (тієї ж «Волинської різні»), а митці обходять цю тему. Навпаки, треба мати якомога достовірнішу інформацію про болючі моменти історії, аби сприймати їх адекватно. Історична амнезія в незалежній Україні з 1990-х років набула характеру соціальної міфології. Поширення недостовірних історичних відомостей набуло настільки глобального характеру, що деякі гіпотези, неперевірені факти і просто фейки заповнили навіть шкільні підручники. Ну хто ж сьогодні не знає, що трипільці, одна з найдавніших народностей світу, є предками українців, що «Велесова книга» є «унікальною пам'яткою давньослов'янської культури», що Харків – «перша столиця» України? Ці та інші «всім відомі» «історичні факти» серйозні науковці давно піддали критиці, а Я.Гордієнко навіть написав книгу, де спростовує такі антиісторичні твердження – «Errare humanum est: 50 нарисів з

українського примарознавства» (К.: Дуліби, 2014). Сьогодні для деісторизації начебто є поважні підстави: яка може бути «тверезість» по відношенню до культури ворожої держави? Історію вкотре намагаються повернути, як дишло: «куди повернув, туди і вийшло». А російську літературу минулого пропонують сприймати не за естетичним критерієм, а за політичним (визначаючи міру відповідності поглядів автора політичним трендам 2022 року), що є проявом вульгарного соціологізму зразка сталінських часів. Історія може бути незручною, але зручна деісторизація завжди призводить до підміни понять і системної духовної кризи в суспільстві.

Козлова О. А., Чичикало В. С.,

Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут»,
м. Харків, Україна

ФРІЛАНСЕР ЯК НОВИЙ ТИП ПРАЦІВНИКА

FREELANCER AS A NEW TYPE OF EMPLOYEE

Розвиток інформаційного суспільства має вирішальний вплив на зміни, які відбуваються в соціальній структурі, економіці, соціальних інститутах. Зокрема, четверта інформаційна революція, розвиток ІКТ, поява обчислювальної техніки і персональних комп'ютерів, створенням мереж зв'язку та телекомунікацій, а найбільшою мірою – поява інтернету суттєво змінили соціально-професійну структуру суспільства. Розвиток інтернету дозволив деяким категоріям співробітників зменшити частоту появи в офісі та навіть повністю перейти на віддалену роботу. Так з'явився принципово новий вид зайнятості – фріланс. Компанії чи окремі фізичні особи наймають фрілансерів до виконання разових завдань або постійної роботи. При цьому співробітник може бути в іншому місті чи навіть в іншій країні. Сьогодні віддалена робота стала ще більш розповсюдженою. Це обумовлено сплеском пандемії COVID-19, а також військовими діями на території України.